

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 1. heinäkuuta 2022
(OR. en)

Toimielinten välinen asia:
2022/0206 (NLE)

10587/22
ADD 1

EDUC 257
SOC 426
EMPL 285
JEUN 137

SAATE

Lähettäjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	30. kesäkuuta 2022
Vastaanottaja:	Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2022) 316 final - Liite
Asia:	LIITE asiakirjaan Ehdotus neuvoston suositukseksi Tie koulumenestykseen

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2022) 316 final - Liite.

Liite: COM(2022) 316 final - Liite

Bryssel 30.6.2022
COM(2022) 316 final

ANNEX

LIITE

asiakirjaan

Ehdotus neuvoston suositukseksi

Tie koulumenestykseen

{SWD(2022) 176 final}

LIITE

Koulumenestyksen toimintapoliittinen kehys

Tässä toimintapoliittisessa kehyksessä käsitellään kaikkien oppijoiden koulumenestyksen parantamista riippumatta oppijoiden henkilökohtaisista ominaisuuksista, perhetilanteesta tai kulttuurisesta ja sosioekonomisesta taustasta. Siinä esitetään toimien keskeisiä edellytyksiä sekä toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on vähentää koulunkäynnin varhaista keskeyttämistä ja alisuoriutumista perustaidoissa. Kehyksen perustana on laaja ja kattava näkemys koulumenestyksestä: kyse ei ole pelkästään akateemisista tuloksista, vaan huomioon otetaan myös sellaiset tekijät kuin henkilökohtainen, sosiaalinen ja emotionaalinen kehitys sekä oppijoiden hyvinvointi koulussa. Kehys käsittää ensinnäkin joitakin yleisiä edellytyksiä (1 ja 2 kohta) ja toiseksi joukon toimia, jotka on toteutettava koulu- ja järjestelmätasolla.

- 1) Kaikkien oppijoiden koulumenestyksen tavoittelu riippumatta oppijoiden henkilökohtaisista ominaisuuksista, perhetilanteesta tai kulttuurisesta ja sosioekonomisesta taustasta edellyttää **koulumenestystä edistävää integroidusti toteutettua ja kokonaisvaltaista strategiaa** asianmukaisella politiikkatasolla (kansallisella, alueellisella, paikallisella) koulutusjärjestelmän rakenteen mukaisesti. Tällainen strategia tarkoittaa erityisesti seuraavaa:
 - a) Varmistetaan koordinointi eri politiikka-alojen (kuten terveydenhuolto, sosiaalipalvelut, työllisyys, asuminen, oikeus, pakolaisten ja muiden maahanmuuttajien osallistaminen, syrjimättömyys) kanssa ja luodaan pysyvä yhteistyö koulutusjärjestelmän hallinnon eri tasojen välille sekä järjestelmällinen vuoropuhelu kaikkien asiaankuuluvien sidosryhmien (mukaan luettuna oppijat, vanhemmat ja perheet sekä syrjäytyneempien ryhmien näkemyksiä edustavat henkilöt) kanssa suunnitteluvaiheesta aina täytäntöönpanoon ja arviointiin asti.
 - b) Otetaan käyttöön tasapainoinen, johdonmukainen ja koordinoitu politiikkatoimien kokonaisuus, jossa yhdistyvät ennaltaehkäisy, puuttuminen ja korvaaminen ja jossa keskitytään vahvasti ennaltaehkäisy- ja puuttumistoimiin.
 - c) Integroidaan koulunkäynnin varhaisen keskeyttämisen ehkäisemistä koskevat kansalliset, alueelliset ja paikalliset strategiset lähestymistavat (tarpeen mukaan) perustaitojen edistämiseen, kiusaamiseen ja verkkokiusaamiseen (mukaan lukien sukupuoleen perustuva kiusaaminen ja seksuaalinen häirintä) puuttumiseen sekä hyvinvoinnin tukemiseen liittyviin lähestymistapoihin.
 - d) Yhdistetään osallistavassa ympäristössä järjestelmällisesti kaikille oppijoille tarkoitettuja yleisiä koulun laajuisia toimenpiteitä kohdennettuihin toimenpiteisiin, jotka on tarkoitettu joillekin oppijoille tai oppijaryhmille, joilla on samankaltaisia tarpeita tai kohtalainen riski, ja yksilöllisempiin toimenpiteisiin, jotka on tarkoitettu niille, joilla on monimutkaisia tai kroonisia tarpeita ja suurin riski.
 - e) Kiinnitetään erityistä huomiota lapsiin ja nuoriin, jotka ovat vaarassa joutua muita heikompaan asemaan tai syrjityiksi, varmistetaan intersektionaalinen lähestymistapa ja otetaan mukaan riskiryhmiin kohdistettavat asianmukaiset toimenpiteet. Riskiryhmiä ovat esimerkiksi lapset, joilla on sosioekonomisesti heikompi, maahanmuuttaja- tai romanitausta, pakolaiset, näkyvästi ja näkymättömästi vammaiset oppijat, joilla on esimerkiksi pitkäaikaisia fyysisiä, psyykkisiä, älyllisiä tai aisteihin liittyviä vammoja, erityisopetusta tarvitsevat tai mielenterveysongelmista kärsivät oppijat.

- f) Kiinnitetään huomiota sukupuolten välisten erojen tunnistamiseen koulutuksessa muun muassa tehostamalla poikien ja tyttöjen suoriutumisen seuranta ja ottamalla tarvittaessa käyttöön erityistoimia.
- g) Perustetaan toimet näyttöön, hyödynnetään luotettavia tiedonkeruu- ja seurantajärjestelmiä (ks. jäljempänä 2 kohta) ja tukeudutaan uusimpaan määrälliseen ja laadulliseen tutkimukseen harkiten käytäntöjä ja välineitä, jotka ovat osoittautuneet menestyksekkäiksi kaikkien oppijoiden koulumenestyksen edistämässä. Tähän sisältyy inspiraation hakeminen EU:n tasolla tarjottavista resursseista, kuten eurooppalaisesta koulujen työkalupakista¹, osallistavaa ja kansalaiskasvatusta koskevien innostavien käytäntöjen kokoelmasta² sekä Cedefopin ammatillisen koulutuksen työkalupakista koulunkäynnin varhaisen keskeyttämisen torjumiseksi³ ja elinikäisen ohjauksen järjestelmien ja käytäntöjen kartoituksesta⁴.
- h) Kohdennetaan oikeasuhteisia varoja, mukaan lukien kansallisten ja EU:n varojen käyttö, sekä muuta tukea uudistuksiin ja investointeihin, joita tehdään opetusvälineisiin, infrastruktuuriin ja pedagogiikkaan (erityisesti Erasmus+, elpymis- ja palautumistukiväline, Euroopan sosiaalirahasto plus, Euroopan aluekehitysrahasto, Digitaalinen Eurooppa -ohjelma, Horisontti Eurooppa, teknisen tuen väline, turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto ja rahoitusjärjestely Verkkojen Eurooppa (CEF2)).
- i) Laaditaan täytäntöönpanosuunnitelma, joka sisältää selkeät tavoitteet ja välitavoitteet, seuranta- ja arviointisuunnitelma sekä luodaan koordinoitumekanismit tai -rakenne kansallisiin olosuhteisiin sopivalla tasolla yhteistyön helpottamiseksi, täytäntöönpanon tukemiseksi sekä seurannan, arvioinnin ja toimintapolitiikan tarkistamisen mahdollistamiseksi.
- 2) Jotta yhdenmety strategia olisi tehokas, sen olisi perustuttava **luotettaviin tiedonkeruu- ja seurantajärjestelmiin**, joiden olisi täytettävä seuraavat ehdot:
- a) Niiden on mahdollistettava kaikilla politiikan tasoilla (kansallisella, alueellisella ja paikallisella) alisuoriutumisen ja koulunkäynnin varhaisen keskeyttämisen laajuuden, esiintyvyyden ja mahdollisten syiden analysointi muun muassa syrjäytyneiden oppijoiden ja perheiden näkemysten keräämisen avulla.
- b) Niitä on käytettävä toimintapolitiikan kehittämisen suunnitteluun ja ohjaukseen, täytäntöönpanon seurantaan sekä toteutettujen toimenpiteiden vaikuttavuuden ja tehokkuuden arviointiin.
- c) Niiden on mahdollistettava riskiryhmään kuuluvien tai koulutuksen varhain päättäneiden oppijoiden varhainen havaitseminen ja tunnistaminen, jotta näille voidaan tarjota oikea-aikaista ja asianmukaista tukea leimaamatta tällaisia oppijoita.
- d) Niiden on tarjottava perusta koulujen tehokkaan ohjauksen ja tukemisen kehittämiseksi.

¹ <https://www.schooleducationgateway.eu/fi/pub/resources/toolkitsforschools.htm>

² <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2edab132-7fbc-11eb-9ac9-01aa75ed71a1>

³ <https://www.cedefop.europa.eu/en/toolkits/vet-toolkit-tackling-early-leaving>

⁴ <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/inventory-lifelong-guidance-systems-and-practices>

Tietojen olisi ihannetapauksessa katettava kaikki koulutustasot (varhaiskasvatus, alempi perusaste, ylempi perusaste ja toinen aste) ja koulutusmuodot ja oltava saatavilla politiikan eri tasoilla, ja niiden yhteydessä olisi noudatettava henkilötietojen suojaa koskevaa lainsäädäntöä. Määrällistä ja laadullista tietoa olisi tarpeen mukaan kerättävä tarkasti eriteltynä (esimerkiksi sukupuolen, sosioekonomisen taustan, maahanmuuttaja- tai romanitaustan ja alueellisten erojen mukaan) ja monenlaisista tekijöistä, joilla on kielteinen tai myönteinen vaikutus oppimistuloksiin (kuten osallistuminen varhaiskasvatukseen, läsnäolo, osallistuminen oppimisprosesseihin, suoriutuminen perustaidoissa, hyvinvointi koulussa, mielenterveys, yhteenkuuluvuuden tunne, käyttäytymisongelmat tai syrjäntäkokemukset).

- 3) **Oppijoiden** tukemiseksi on tunnistettu seuraavat hyvät käytännöt, joiden onnistunut täytäntöönpano riippuu ratkaisevasti kaikkien asiaankuuluvien toimijoiden (olipa kyse koulunjohtajista, opettajista, kouluttajista tai muusta asiaankuuluvasta henkilöstöstä) sitoutumisesta kansallisella, alueellisella, paikallisella ja koulutasolla koulutusjärjestelmän rakenteen mukaisesti:

Ennaltaehkäisevät toimenpiteet

- a) Varmistetaan, että kehitysongelmat, kielitaito ja erityisopetuksen tarve, mukaan lukien sosiaaliset ja emotionaaliset vaikeudet, tunnistetaan varhaisessa vaiheessa ja että oppijat, jotka ovat vaarassa alisuoriutua ja keskeyttää koulunkäynnin, havaitaan varhaisessa vaiheessa, samalla kun vältetään leimaamista.
- b) Kehitetään oppijalähtöisiä ja osallistaviin ja relationaalisiin pedagogiikkoihin perustuvia opetussuunnitelmia sekä mahdollistetaan monipuoliset ja yksilölliset opetus- ja oppimismuodot. Oppimateriaalien kehittämistä yhdessä lasten ja nuorten kanssa olisi tarpeen mukaan harkittava erityisesti kiusaamisen ehkäisemiseen, sosiaaliseen ja tunnekasvatukseen, konfliktien ratkaisemiseen ja ennakkoluulojen voittamiseen tarkoitettujen resurssien osalta.
- c) Sisällytetään sosiaalinen ja tunnekasvatus, kiusaamisen ehkäiseminen, fyysinen ja mielenterveys opetussuunnitelmiin varhaiskasvatuksesta toisen asteen koulutukseen.
- d) Vahvistetaan opetuskielen (-kielten) osaamista arvostaen ja tukien samalla oppijoiden kielellistä monimuotoisuutta jatko-oppimista ja koulumenestystä edistävänä pedagogisena voimavarana. Tähän voivat sisältyä esimerkiksi aiemman kielitaidon arviointi, vahva tuki oppijan äidinkielellä ja opetuskielellä, mahdollisuus saada kotikielen opetusta sekä mekanismit, joilla tuetaan siirtymistä vastaanottoluokkien ja tavallisten luokkien välillä eri koulutusasteilla.
- e) Tuetaan erityisesti pakolaisten ja vastikään saapuneiden maahanmuuttajien opetuskielten omaksumista integroimalla heidät varhain tavallisiin luokkiin ja opetussuunnitelmiin ja tarjoamalla henkilökohtaista lisätukea asianmukaisella tasolla sosiaalisen ja akateemisen oppimisen nopeuttamiseksi. Kielellisen ja akateemisen tuen ja uraohjauksen jatkuva saatavuus sekä vanhempien osallistuminen ja kulttuurienvälinen kasvatus voivat myös olla avainasemassa.
- f) Edistetään vuorovaikutteisia ja elämyksellisiä pedagogisia lähestymistapoja oppijoiden itsenäisyyden ja oppimisestaan ottaman vastuun kehittämiseksi sekä heidän voimaannuttamiseksi osallistumaan aktiivisesti osaamisensa kehittämiseen. Tällaisia lähestymistapoja voivat olla mahdollisuudet

monimuotoiseen oppimiseen (mukaan lukien digitaaliset resurssit, pääsy kirjastoihin, laboratorioihin, museoihin, yhteisökeskuksiin ja luontoon), vammaisten oppijoiden tarpeiden huomioon ottaminen, oppimisajan ja -ympäristöjen joustava ja heterogeeninen organisointi, monitieteinen opetus ja oppiminen, yhteistoiminnallinen oppiminen ja vertaistuki sekä avustavien teknologioiden käyttö vammaisten oppijoiden apuna.

- g) Edistetään henkilökohtaiset oppimistarpeet ja -polut huomioivia ja niitä tukevia arviointikäytäntöjä erityisesti hyödyntämällä laajasti formatiivista ja jatkuvaa arviointia sekä yhdistämällä useita digitaalisia ja ei-digitaalisia muotoja ja välineitä (esimerkiksi portfolioita, vertaisarviointia ja itsearviointia), jotka ovat osallistavia, kulttuuriset näkökohdat huomioivia ja osallistumiseen perustuvia.

Puuttumistoimenpiteet

- h) Luodaan kouluihin puitteita, joissa tarjotaan kohdennettua tukea kaikille oppijoille, joilla on oppimisvaikeuksia tai jotka ovat vaarassa alisuoriutua, monitieteisen ja tiimilähtöisen lähestymistavan avulla (esimerkiksi mentorointiohjelmat, mukaan lukien vertaismentorointi, tukihenkilöstön käyttöönotto, lisäoppimisaika lukuvuoden ja/tai loma-aikana ja pääsy muihin oppimisympäristöihin).
- i) Tarjotaan osallistavissa ja saavutettavissa ympäristöissä tehostettua yksilöllistä tukea oppijoille, joilla on monitahoisia ja monimutkaisia tarpeita, mukaan lukien sosiaaliset, emotionaaliset ja mielenterveyteen liittyvät tarpeet (esimerkiksi henkilökohtainen ohjaus, yksilölliset oppimissuunnitelmat, erikoistuneen tunneterapeutin interventiot, psykoterapeuttiset interventiot, monialaiset tiimit ja perhetuki).
- j) Tarjotaan ratkaisuja koulutasolla tai yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa oppijoille, joilla on sosioekonomisesta taustasta johtuvia perustarpeiden tyydyttämiseen liittyviä vaikeuksia (esimerkiksi oppimateriaalin puute, kuljetusvaikeudet, nälkä, ravitsemus- ja univaje).
- k) Tarjotaan kohdennettuja rahoitustukijärjestelyjä muita heikommassa asemassa oleville oppijoille, jotta heidän on helpompi jatkaa toisen ja korkea-asteen koulutukseen, suorittaa toisen asteen opinnot ja saada tutkinto.
- l) Tarjotaan pakolaisille ja vastikään saapuneille maahanmuuttajaoppijoille rahoitusjärjestelyjä, joilla varmistetaan pääsy opetukseen tai tarvittaessa valmistaville kursseille ja sujuva siirtyminen koulutusjärjestelmään kaikilla tasoilla.

Yhdistetyt puuttumis-/ korvaavat toimenpiteet:

- m) Tarjotaan sosiaalista ja emotionaalista tukea oppijoille, erityisesti niille, joilla on haitallisia lapsuudenkokemuksia, traumoja ja vakavia sosiaalisia tai emotionaalisia vaikeuksia, jotka haittaavat heidän koulunkäyntiään. Tähän voisi sisältyä henkilökuntaan kuuluvien neuvojen ja mentoreiden roolin vahvistaminen, mielenterveysalan ammattilaisten ja palvelujen saatavuuden helpottaminen kouluissa ja niiden ympäristössä sekä varhainen puuttuminen kiusaamiseen sekä uhrien että kiusaajien osalta. Luodaan vertais- ja yhteisötukea kiusaamisen/verkkokiusaamisen ehkäisemiseksi ja kaikenlaisen syrjinnän torjumiseksi.

- n) Varmistetaan tasapuolinen, joustava ja riittävä tuki pakolaisille ja äskettäin saapuneille maahanmuuttajille, mukaan lukien sosiaalinen ja emotionaalinen tuki, joka auttaa heitä selviytymään traumaperäiseen stressiin taikka muuttoon tai kotoutumiseen liittyvistä haasteista. Sosiaalinen ja emotionaalinen tuki olisi sisällytettävä laajempaan ja monialaiseen järjestelmään, jotta voidaan ottaa huomioon kaikki heidän erityistarpeensa, yhteistyössä sosiaali- ja terveyspalvelujen, mielenterveysalan toimijoiden ja kaikkien muiden asiaankuuluvien palvelujen ja toimijoiden kanssa ja ottaen oppijat ja perheet tiiviisti mukaan.
- o) Helpotetaan pääsyä opetussuunnitelman ja koulun ulkopuolisen toiminnan (kuten urheilun, taiteen, vapaaehtois- tai nuorisotyön) piiriin ja parannetaan oppimistulosten dokumentointia ja validointia.
- p) Vahvistetaan opinto-ohjausta, uraohjausta ja -neuvontaa sekä ammatinvalinnan ohjausta uranhallintataitojen ja -osaamisen hankkimisen tukemiseksi. Tähän olisi sisällytettävä opetussuunnitelmaan kuuluvaa ja sen ulkopuolista toimintaa, kuten työssäoppimista, työpaikkakäyntejä, työn varjostamista, urapelejä tai kokeilukursseja.
- 4) **Koulunjohtajilla, opettajilla, kouluttajilla ja muulla henkilöstöllä** on strategiassa keskeinen rooli. Koska heidän vastuualueensa on haastava, he tarvitsevat tukea ja välineitä koulutukseen liittyvän eriarvoisuuden, alisuoriutumisen ja opinnoista loitontumisen ymmärtämiseen ja torjumiseen. Sen lisäksi, että heille annetaan tarvittavat tiedot, taidot ja osaaminen, tämä edellyttää myös ajan, tilan ja välineiden osalta asianmukaisia työoloja. Seuraavat hyvät käytännöt on määritetty:

Ennaltaehkäisevät toimenpiteet:

- a) Sisällytetään osallistavuus, tasapuolisuus ja monimuotoisuus, alisuoriutumisen ja opinnoista loitontumisen ymmärtäminen sekä hyvinvoinnin, mielenterveyden ja kiusaamisen käsitteleminen kaikkiin lakisääteisiin opettajien peruskoulutusohjelmiin.
- b) Varmistetaan, että korkealaatuinen ja tutkimukseen perustuva opettajien peruskoulutus ja jatkuva ammatillinen kehittäminen valmistavat koulunjohtajia, opettajia, kouluttajia ja muuta opetushenkilöstöä
- ymmärtämään riskejä ja suojaavia tekijöitä, jotka saattavat vaikuttaa akateemiseen suoriutumiseen, opinnoista loitontumiseen tai koulunkäynnin varhaiseen keskeyttämiseen sekä sosiaalisiin, emotionaalisiin ja käyttäytymisongelmiin
 - ymmärtämään hyvinvointiin, vammaisuuteen ja mielenterveyteen liittyviä kysymyksiä, kuten traumaperäistä stressiä, ja tukemaan oppijoiden sosiaalisten ja tunnetaitojen kehittämistä
 - kehittämään opettamiseen monikielisissä ja monikulttuurisissa tilanteissa liittyvää osaamista
 - tunnistamaan ja kyseenalaistamaan sukupuolistereotyyppioita opetuksessa ja oppimisessa (kuten alhaisia odotuksia poikien suoriutumisesta) ja kehittämään sukupuolinäkökulman huomioon ottavia opetuskäytäntöjä, jotka motivoivat ja osallistavat enemmän poikia ja tyttöjä
 - tunnistamaan ja käsittelemään erilaisia oppimisvaikeuksia

- käyttämään yhteistoiminnallisia käytäntöjä ja työskentelemään monialaisissa tiimeissä koulun sisällä sekä ulkopuolisten kumppaneiden kanssa
 - käyttämään tarpeen mukaan erilaisia oppimistapoja, -välineitä ja -ympäristöjä ja toteuttamaan aktiivisesti monimuoto-oppimista yhdistäen esimerkiksi sisä- ja ulkoaktiviteetteja, yksilöllistä ja ryhmäopetusta ja -oppimista sekä digitaalisia ja ei-digitaalisia resursseja
 - käyttämään opetuksessa ja oppimisessa formatiivisia arviointimenetelmiä ja -välineitä
 - edistämään myönteistä oppimisilmapiiriä käyttämällä luokanhallintaan, kiusaamisen ehkäisemiseen ja konfliktien ratkaisemiseen liittyviä strategioita ja luomaan luottamuksellisia suhteita oppijoihin, vanhempiin, perheisiin ja hoitajiin, erityisesti heikommista lähtökohdista tulevien oppijoiden kohdalla
- c) Kannustetaan opettajia, kouluttajia, koulunjohtajia ja muuta opetushenkilöstöä työskentelemään kouluissa, joissa suuri osa oppilaista tulee sosioekonomisesti heikommista lähtökohdista. Kannustetaan opettajaopiskelijoita suorittamaan harjoitteluja tällaisissa kouluissa.
- d) Varmistetaan, että koko ammatinvalinnan ohjaukseen sekä opinto- tai uraohjaukseen osallistuva henkilöstö on koulutettua ja pätevää ja että heillä on mahdollisuus perus- ja jatkokoulutukseen.
- e) Tuetaan opettajien, kouluttajien, koulunjohtajien ja koulun muun henkilöstön hyvinvointia muun muassa varmistamalla asianmukaiset työolot, laadukas peruskoulutus ja jatkuva ammatillinen kehittäminen, mahdollisuus saada tukea ja mielenterveysalan ammattilaisten palveluja, yhteistyö ja vertaistuki.

Puuttumistoimenpiteet:

- f) Helpotetaan henkilöstön vaihtoa, vertaisoppimista ja vertaistukea opettajien, kouluttajien ja muun opetushenkilöstön ja ammattilaisten keskuudessa verkostoitumisen, seminaarien ja moniammatillisten oppimisyhteisöjen avulla sekä tarjoamalla mahdollisuus hyödyntää osaamiskeskuksia ja asianmukaisia resursseja, joiden avulla opetusta ja oppimista voidaan mukauttaa kaikkien oppijoiden erityistarpeisiin. Varmistetaan erityisesti mahdollisuus käyttää erikoistuneita resurssikeskuksia tai neuvontatiimejä, jotka voivat tarjota tarvittavat välineet ja pedagogiikat pakolaisten ja äskettäin saapuneiden maahanmuuttajaoppilaiden tukemiseksi ja eri paikkakunnilla ja kouluissa työskentelemiseksi.
- g) Tutkitaan, miten vaihtoehtoiset polut opettajan ammattiin voivat lisätä opetushenkilöstön monimuotoisuutta ja avata opettajan ammatin eri lähtökohdista tuleville ihmisille, myös ehdokkaille, joilla on omaa kokemusta heikommista sosioekonomisista lähtökohdista.
- 5) Kaikkien oppijoiden koulumenestyksen parantamiseksi erityisen tehokkaiksi ovat osoittautuneet **koko koulun kattavat lähestymistavat**, joissa kaikki koulu yhteisön jäsenet (koulunjohtajat, opettajat, kouluttajat ja muu opetushenkilöstö, oppijat, vanhemmat ja perheet) sekä monenlaiset sidosryhmät (kuten sosiaali- ja terveyspalvelut, nuorisopalvelut, etsivän hoidon työntekijät, psykologit, erikoistuneet tunneneuvojat/-terapeutit, sairaanhoitajat, puhe- ja kieliterapeutit, ohjausasiantuntijat,

paikallisviranomaiset, kansalaisjärjestöt, yritykset, ammattiliitot ja vapaaehtoistyöntekijät) ja koko yhteisö ovat mukana aktiivisesti ja yhteistoiminnallisesti. Onnistuneisiin toimintapolitiikkoihin voi sisältyä seuraavaa:

Ennaltaehkäisevät toimenpiteet:

- a) Annetaan koulujen johtajille ja johtokunnille päätöksentekoa varten riittävästi itsemääräämisoikeutta yhdistettynä vahvaan vastuuvollisuuteen.
- b) Varmistetaan, että kaikkien oppijoiden koulumenestys ja hyvinvointi (mukaan lukien kiusaamisen ehkäiseminen, syrjinnän torjuminen, sukupuolinäkökohtien huomioon ottaminen ja terveystarkastukset) sisällytetään koulun suunnittelu- ja hallintoprosesseihin (kuten koulun kehittämissuunnitelmiin, tehtävänkuvauksiin, vuotuisiin tai monivuotisiin pedagogisiin suunnitelmiin), ja kannustetaan kouluja suunnittelemaan, seuraamaan ja arvioimaan erityisiä osallistamissuunnitelmia.
- c) Varmistetaan, että sisäiset ja ulkoiset laadunvarmistusmekanismit koskevat kaikkien oppijoiden koulumenestystä ja hyvinvointia koulussa ja sisältävät tavoitteita ja indikaattoreita, jotka koskevat myös esimerkiksi oppimisilmapiiriä, kiusaamista ja hyvinvointia. Varmistetaan, että ulkopuolisessa arvioinnissa/tarkastuksessa annetaan neuvontaa ja tukea tarkastetuille kouluille, tuetaan koulujen itsearviointia ja edistetään oman toiminnan tarkastelun ja parantamisen kulttuuria osallisuuteen ja hyvinvointiin liittyvien strategioiden ja käytäntöjen kohdalla.
- d) Tarjotaan ammatillisen kehittymisen mahdollisuuksia ja ohjausta, joilla tuetaan koulunjohtajia organisaatiomuutosten hallinnassa ja osallistavien käytäntöjen edistämässä.
- e) Kannustetaan osallistavaa ja demokraattista kouluympäristöä, jossa oppijat osallistuvat koulun ja luokan päätöksentekoon ja jossa hyödynnetään lapsille ja nuorille, myös syrjäytyneisiin ryhmiin kuuluville, mukautettuja osallistavia menetelmiä.
- f) Edistetään koulukulttuuria, jossa arvostetaan monimuotoisuutta, edistetään oppijoiden hyvinvointia, lisätään heidän yhteenkuuluvuuden tunnettaan ja luodaan turvallinen ympäristö kiistanalaisista aiheista käytävälle vuoropuhelulle.

Yhdistetyt ennaltaehkäisy- ja puuttumistoimenpiteet:

- g) Kannustetaan yhteistoiminnallisiin ja monialaisiin käytäntöihin kouluissa ja kumppanuuksissa paikallisten palvelujen, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten, yritysten ja koko yhteisön kanssa.
- h) Edistetään kouluja yhteisön elinikäisen oppimisen keskuksina, joissa kasvatusta ja sosiaalinen elämä ovat tiiviisti sidoksissa naapurustoon ja joissa yhteisö ottaa yhteisen vastuun koulusta oppimistilana.
- i) Edistetään koulujen välistä verkostoitumista sekä moniammatillisia oppimisyhteisöjä paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla keskinäisen oppimisen edistämiseksi. Kannustetaan kouluja käyttämään eurooppalaisessa koulujen työkalupakissa, osallistavaa koulutusta ja kansalaiskasvatusta koskevien innostavien käytäntöjen kokoelmassa ja Cedefopin ammatillisen koulutuksen työkalupakissa koulutuksen varhaisen päättämisen torjumiseksi saatavilla olevia resursseja.

- j) Edistetään kielitietoisuutta koulussa ja sen ympäristössä ja kannustetaan kouluja pohtimaan kieleen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen liittyviä normeja, arvoja ja asenteita muun muassa tutustumalla kaikkiin kouluyhteisössä puhuttuihin kieliin, ottamalla vanhemmat ja perheet, hoitajat ja laajemman yhteisön mukaan kielenopetukseen, perustamalla kirjastoja, jotka sisältävät erikielisiä resursseja, tai helpottamalla koulupäivän jälkeistä kieliin liittyvää toimintaa.
 - k) Tuetaan kouluja tehokkaiden käytäntöjen sisällyttämisessä vastasaapuneiden maahanmuuttajien (myös pakolaisten) kielenoppimisprosessin jokaiseen vaiheeseen, mukaan lukien vastaanotto ja arviointi (esimerkiksi lukutaidon, kielitaidon ja muiden avaintaitojen kattavan ja moniulotteisen arvioinnin avulla), sijoittaminen ja hyväksyminen (esimerkiksi varmistamalla tarvittaessa ajallisesti rajoitetut valmistavat luokat ja ottamalla käyttöön hyvinvointiin ja koulunkäyntiin liittyvää tukea helpottamaan sujuvaa siirtymistä tavalliseen opetukseen) sekä seuranta (kouluun pääsyn ehtojen aiheuttaman maahanmuuttajaoppijoiden maantieteellisen eriyttämisen ehkäisemiseksi).
 - l) Edistetään tehokasta viestintää ja yhteistyötä vanhempien, laillisten huoltajien ja perheiden kanssa lasten koulutuksen edistymisestä ja hyvinvoinnista muun muassa paikallisyhteisön kulttuurivälittäjien avulla. Otetaan vanhemmat, perheet ja lailliset huoltajat mukaan opetussuunnitelman mukaiseen ja sen ulkopuoliseen toimintaan (kuten vapaaehtoistoimintaan luokkahuoneessa, luku- ja läskykerhoihin, koulun ohjattuun kirjastoon ja koulupäivän jälkeisiin ohjelmiin sekä työnhakuryhmiin, työmessuille, työharjoitteluihin ja käynteihin uraneuvontakeskuksissa).
 - m) Edistetään vanhempien ja perheiden aktiivista osallistumista koulun päätöksentekoon, mukaan lukien opetussuunnitelma, suunnittelu ja arviointi, hyvinvointi- ja mielenterveysohjelmat, sosiaalinen ja tunnekasvatus ja uraohjaus, ja edistetään ja tuetaan syrjäytyneistä sosioekonomisista lähtökohdista tulevien vanhempien osallistumista.
 - n) Tuetaan vanhempien osallistumista lastensa varhaisten luku- ja laskutaitojen kehittämiseen esimerkiksi kirjoja kotiin tarjoavien ohjelmien ja perheen lukutaitoa koskevien aloitteiden avulla. Lisätään mahdollisuuksia perheoppimiseen ja vanhempien koulutukseen erityisesti heikosti koulutettujen ja köyhyysvaarassa olevien kohdalla yhteistyössä paikallisten palvelujen ja kansalaisjärjestöjen kanssa.
 - o) Tarjotaan lisätukea kouluille sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevilla alueilla, joilla on paljon syrjäytyneistä lähtökohdista tulevia oppilaita. Tähän voisi tarvittaessa sisältyä tällaisten koulujen oppilas-opettajasuhdeluvun pienentäminen sekä materiaalien, välineiden ja infrastruktuurin kohdennettu jakaminen.
- 6) Kaikkien oppijoiden koulumenestyksen parantamiseksi on tärkeää puuttua järjestelmätason piirteisiin, jotka voivat vaikuttaa koulutuksen yhdenvertaisuuteen ja osallistavuuteen eri tavoin. Yhdennetyt ja kokonaisvaltaisen strategian kehittämisessä voidaan ottaa huomioon seuraavat rakenteelliset toimenpiteet:
- a) Varmistetaan yleinen, tasapuolinen pääsy kohtuuhintaiseen ja laadukkaaseen varhaiskasvatukseen, jossa on riittävä henkilöstömäärä ja joka voi edistää lasten hyvinvointia sekä kognitiivista ja laajempaa sosiaalista ja emotionaalista

kehitystä ja tarjota lapsille tarvittavan perustan, jotta he voivat menestyä koulutuksessa ja elämässä.

- b) Vahvistetaan laadukasta, houkuttelevaa ja joustavaa ammatillista koulutusta, jossa yhdistyvät ammattitaidon hankkiminen ja keskeiset perustaidot.
- c) Edistetään aktiivisia eriytymisen vastaisia toimintapolitiikkoja erityisesti hyväksymällä oppilasvalintasääntöjä, jotka mahdollistavat heterogeenisen oppilaskokoonpanon, ja oppimisen laatuun keskittyviä toimintapolitiikkoja, ja lisätään tietoisuutta monimuotoisuuden hyödyistä luokkahuoneessa kaikkien oppijoiden oppimistulosten parantamiseksi.
- d) Tuetaan vammaisten oppijoiden osallistumista opetukseen tavallisissa kouluissa koulutettujen opettajien ja muun opetushenkilöstön/neuvojien tai terveydenhuollon ammattilaisten tehokkaalla tuella. Tämän lisäksi olisi poistettava kouluympäristöstä fyysiset esteet, varmistettava oppimateriaalien tarjoaminen asianmukaisissa muodoissa ja tarjottava monipuolisia opetusta ja oppimista koskevia lähestymistapoja.
- e) Vältetään luokalle jäämistä mahdollisimman pitkälle ja korvataan se välineillä, joilla seurataan lasten ja nuorten oppimistarpeita ja -vaikeuksia ja kiinnitetään niihin huomiota varhaisessa vaiheessa, sekä tarjoamalla kohdennettua ja yksilöllisempää tukea tarpeen mukaan.
- f) Haetaan vaihtoehtoja varhaiselle seurannalle, jotta voidaan edistää positiivista vuorovaikutusta heterogeenisten ryhmien eri osaamistasojen oppijoiden välillä ja vähentää sosioekonomisen taustan vaikutusta oppijoiden suoriutumiseen akateemisen eriyttämisen kautta.
- g) Lisätään koulutuspolkujen joustavuutta ja läpäisevyyttä esimerkiksi järjestämällä moduuliopetusta, tarjoamalla ammatilliseen oppimiseen keskittyviä kursseja tai edistämällä keston ja aloituskohtiin liittyvää joustavuutta. Helpotetaan siirtymistä koulutustasojen ja -tyyppien välillä sekä koulun ja tulevan työllistymisen välillä muun muassa tunnustamis- ja validointijärjestelyjen, pätevien ammatinharjoittajien tarjoaman uraohjauksen ja sidosryhmien, myös yritysten, kanssa tehtävän aktiivisen yhteistyön avulla.
- h) Tarjotaan reittejä takaisin yleisopetukseen ja -koulutukseen, ja varmistetaan kaikille koulutuksen varhain päättäneille maksuton pääsy laadukkaisiin uuden mahdollisuuden tarjoaviin ohjelmiin, joita voitaisiin myös ehdottaa osana nuorisotakuuta.